

Мирәмиз

Аква шкловкв
ахъаз
ашва

Мерсимъз

Аквашквокѡва
ахъаз
ашва

A decorative flourish consisting of two curved lines that sweep upwards and outwards from the text, meeting at a central floral motif with a stem and leaves.

АУЫСАКВИ АПОЭМАКВИ

Ставрополь гъырагъацъщтырта
Къарча-Черкес хъвшара
Черкесск, 1991

84 (Абаз) 7—5
Д 42

АсуратчпагІв ХІАГІВЫНДОКЪВА М. йакІвпІ

Д 42

М. М. Джужуева. «Песня о белом дожде». Карачаево-Черкесское отделение Ставропольского книжного издательства, 1991. — 56 с.

ISBN 5—7644—0496—7

Свежесть восприятия мира, искренность поэтической души, неподдельная любовь ко всему живому, человеческому — вот, что бросается в глаза при первом знакомстве с творчеством молодой поэтессы.

84 (Абаз) 7—5

Д $\frac{4702020200-80}{М 159(03)-90}$ 88—91

ISBN 5—7644—0496—7

© Ставрополь гырагІаціщтырта,
Къарча-Черкес хъвшара, 1991.

ЙАЧИВАХВЫЦКИ...

Абазауысара ажвгиванд апны ахивсса-йачиваква рылахь зынги йгъазшамызтI: ауат пшдзата йгIакIкIарныс йахамдзаскIва — йырзылахь-йрызгвыжвкIта пшачIвыхькI йгIакIыд-нажвахуазшва — зынла йычвхуан. Ауи швхIа-усыгIвахъадата йамаз, сара йшызбауала, арекIвын: Лагъь КIафкIаз ащхъаугIаква рбзазараткIьи йыъаз йгIалцIла, — зымгIва рпынги щарда цIуата йшщаквгылызла, — апхIвыс ажвларауысква дгърыламылуазтI, арса ухIвагы ауаштI: ахъачваква дгърыларымжъуазтI, дызрыларымжъуазгы хвы лзырымбауата гъакIвмызтI—ашвхIаусыгIва датшан: дырхчун, йлызсакъуан, нчвацынхъвыта дрыман, йъарбалакIгы лыхъыз гърымхIвузтI, йъарбалакIгы ддырцата ауатыкв дгътадмыргылуазтI — адуа гIвыма ла йшачвыкъарчIвахуаз апш апхIвысгы зынги агвы дгъгIакврымцIузтI. Ари — ага абзира йапщылазтынги — апхIвыс ажвларауысква дырчвнарыхъаратI, ахъацIа йацкIыс рыцIа дахънаршватI. ХIлитература апынги апхIвысбыжъ амачIра гIазлыцIыз йарауекIвшва йызбитI. Ауаса араъа закIы сапшIагылуаштI, сызпшIагылуашгы арекIвпI; хIыщхъауагIаква рбзазари ртурыхи йгIарыквчважвауа гIвыраквакI рпны ареш хъвыцща уанйитI: ащхъагIвхъацIа зынги ащхъагIвпхIвыс хвы лзимбазшва, ауи лагагIвы-мацIаугIвы-чуангъыгъагIвыта йытшгIва дтшгIвагIвацата нцIрата йлымаз йылйыргазшва. Йыъазарын ауеш хъачвагы — зъадаб-намыс мачвкIыс-щачвкIыста

йхвыцыз, ажвларауысквагы тшглагычракI
 «ахIвырмат» йазызгуз, апхIвыс йтыдзра дапыз-
 щылагы дмацIлауныс, йамс дахъны: — йгIахI-
 райшыспI: йара-ахъацIа йтахъыраква налыр-
 хъагIвацарныс акIвызшва йызбуз.. Ужвы йгъа-
 ьамма ауат рапш?! СгIвацарнысгы ауыпI,
 ауаса сара йшгIасгвынгIвауа йсхIвитI: ауагIа-
 жвлара рIахIа псы гIахъанацIаз апхIвыс
 лынчвара ахъачвакIа ймыгIвхъыргатI, да-
 ра рфайдала йадрыхътI, аугIахъауысква рыцIа
 цIхъвата йырчпатI. АуатыкIв апны хъгалра змаз
 ахIгы, агIмыстагы, айфандгы жвларамагIны
 змаз ауи ауыс ргвы апны йгърызгIамгтI. Ап-
 хIвысгы щардазджьара дчуангъыгъагIвгIа-
 цата атшгIа дгIатшгIахатI, ахъвшви арахчы-
 ни дрызгIанхатI. МачIмачIымца ажвларауыс-
 квагы «пхIвы дахатI». Абарауаса апхIвыс лIа-
 тIуыкIвцIара арайшара тшапсахтI, ахъвахъвара
 йазцатI. Ауаса — агIвырапхъагIв йгIвайтхуаз-
 тын — хIфольклор апны апхIвыс лыхв шхIгIу
 йхIгIапI, апхIвыс луасаражвара ахъацIа йуаса-
 ражвара ацкIыс йщтIыхпI, щардазджьара ап-
 хIвыс ахъацIа мгIватамам дыкIвлыргылхитI.
 ДгIашвгIалашвыршвах нартргIа Сатаныа.
 Ажвлара ргвы йтаз афольклор йгIанахIвун...
 Абарауаса йцан — йатахIхIвахитIта — апхIвыс
 ажвларауысква дырчвыхъарахатI. АуекIвызшва
 йызбитI йжвларауысдуу алитература апынгы
 ужвгIандзарагы апхIвыс лажва тамам лбжыы
 ауцтIа йзылзымхIвас. ХIлитература апынгы
 ахIвсакIа рбжыы ласы йгъымгатI. СымгIа-
 цузтын—йапхъахауата ауи зыргарныс йащталыз
 Гвым йауу Эбзей Сафйат лакIвын. ЙшвбжакI-
 хуз аскIвшкIа акIвшун ауесхъан. Ауаса ауи
 абыжьгы тшазамрыбагыаскIва йычвхтI, агIвы-
 рапхъагIв хъарачIвыла дназкIвпшыз акIкIара-
 хвыцгы ййачIвахарны: йахамдзаскIва ласдза
 тшарыдзхтI. Эбзей Сафйат лымщтахъгы аба-
 зауысара ажвгIанд апны пхIвыскIкIаракIа
 нацIпшгIацIпшкIватI, ауаса ауатгы ййачIвахар-
 ныс гърылымшатI; ауекIвызтIхIва ари хIвам-

ква амаль гьамам: йрылымшазтынги — абза-
 зара апны зынги закiги ахъазгiваца йшым-
 дзуа апшта — алитература апынги рахiа
 йхвыцу гвiлатiауракiги тшгъарыдзуам: ауагiа-
 ква рыла йгiацiахауа щтакi гiаннамжъырги—
 гвыкi апны кiкiарахвыцкi гiанаршiыхитi,
 тшгiвакi апны чiвецхвыцкi псы гiахъанажъитi.
 Ауекiвпi дшгiаншаз абазауысагiв бергълы
 Тiабыча Мира. Ауди лакiвпi абазауыгара ажв-
 гiванд апны ахiвссаква рыйачiватамам йапхъа-
 хауата йзыркiкiаз... Йацiабыргта йгiакiкiаз аяч-
 iава зынги йгъахъазхум: ауди алашара йар-
 хiвапситi-йгiазшiнатитi — агъынцiыхъва ла-
 гiвуджква рапшта адатшайачiваква анларыла
 тшгiадзхъарпситi... Абарауаса Тiабыча Мира
 лшыйачiа йачвыхъарамкiа абазауысара ап-
 ны йачiвахвыцкi гiакiкiатi. Ауди аячiвахвыц—
 йахъызпi Марамыз. Абазауысара ахъаджвыкв-
 цiагiвчва йрыуазаджу Тобыль Исмагiиль; ауди
 йайцiба—хiлитература апны ймачiымкiа кiара
 зылшахъаз Брат Квчык; «Ангiара» зхъзу, ан-
 гiарапша апшта ауди ауысазаджвыкiла абаза-
 уатыкв йгiатагъагъата зынла зыхъыз дзырхiваз
 Меремкъвыль Альимырза—арат хiуысара ап-
 ны йдыргаз, Цекъва Пасарби йхiваща: Ал-
 быргiан абыжътiатiа йацылкiтi Ма-
 рамызги, лайщчвахiбачва днарыдгылтi. Уахъ-
 чiвала ауди лбжъы пшдзапi. Агiвырапхъагiвги
 къангъаш аламкiа йбуштi ауысагiвшiа ари
 йапхъахауа лазкiкiра йалалыз ауысакви апоэма-
 кви ршiыцра: Албыргiанбна агiапынпсгiачiв-
 ква рбжъы йагiвызу рчважващакъахв, агiвы-
 чiвгiвысгвыцкъа йгвы алашара йапшу рхъвыц-
 рацiола, йнейта хiлокiква ражвасайыр йнадз-
 хъагылуа рыбызшва байа. Ауысагiв лапхъа-
 хъыла йлымазлуш лбжъы гiалрыкiапхъатi, ауди
 амакъымквакi гiахiлыргiахъатi. Шваздзыргiвра
 стахъыпi «Йачiвахвыцкi» зхъзу ауысахвыц:

Йачiвахвыцкi, йачiвахвыцдзакi
 Абыхъвду йгiахъпшылтi.

ЙачIвахвыцкI, йачIвахвыцдзакI
Сара спец йгIашылтI.

ЙачIвахвыцкI, йачIвахвыцдзакI
Арса ахIватI йгIакIкIан:
«ЙбыстуаштI са насыпдудздзакI,
СыгIвза, бымгвыргIван!»

Саргьи ауи абжьи сшайгвыргъауа агIвыра-
пхъагIв йасхIвитI, йаргьи ауи дасрайгвыргъа-
та — хIапхъахъыла хIымгIви хIыжвларахъзи
зпщылазлуш хI-УгIа р-А ж в а уахъчIва
дшазхъвыцуа ацкIыс рыцIа мачIкI йщтIыхта
дазсырхъвыцра, йгвы йгIайнахIвуата дахъсыр-
гвыргIвара стахъыпI. Йауа ухIварыквын, быз-
шва змахым аугIа — угIата йгъырпхъадзауам.

ЧквтIу Микаэль.

АБАЗАШТА ЙАЗЦАУАТА

ХIара хIадгьыл, хIара хIадгьыл,
ЙалхIыргахитI утурых,
УахьчIва хIаргьи гвыла хIшадгыл
Уара ушыла, уара урыгъгъ:

Уара уыщымтаква шаъаз,
Уара уыхъвлапынква шцаз,
Уагъачвакка рыщта шшагIаз,
Уайгвачвакка хIпны йшгIадзас;

Уынамыс зджъара йуцыршвата —
УымгIва ушгIанкъвнамцаз зынгьи;
Уашва ъатымхъаз йшвата
ХIгвыла хIайгвыргъытI хIаргьи.

Йалапшуа-йалырхуа, — ргвы адкIыл! —
АхIабзикви ахIайджъкви —
УамцIыргун уара, хIа хIадгьыл,
АхIаджъраткви ахIаджъкви...

УпачвашIыцкка, уышхIчвашIыцкка
Йгънадыркъвуам уара упIатIу,
Уыхъыз ранаматI агIвшIыскка —
Хъапщ, Лагвыргъья, Дзадза, ПIтIу!

ЗымгІвагы! ЗымгІва хІацыта
Уышква хІтІышІ, ухъышква хІтІышІ,
АгІвы йыхъвауа хІадзыта
Уа удзыхъшкІвокІваквa гІахъхІтІышІ!

САРА СКЫТ АЛБЫРГІАН

АшвахвыцкІ узысхІвара стахъыта
(Йумгвапхузтын — суыхІвитІ! —
йуумыргІан!)

Акъальам гІасахвтІ сара сгвы хътІыта,
Сара скыт, спсы йапшу АлбыргІан!

Адуней шабгу сара йгъсзыргвыгъум —
Йсыргвыгъара стахъызтІхІвагы ага!
Уара уакІвпІ са йсгару, сара йсгвыхъу —
Сашвахвыц апны уа убжъышдза рга!

ЦабыргдукІ азамхІваргъи йацІалта —
Мыц гъасырхІварым йгвышхваз са скъальам,
Уара упахъгы са йнасахвитІ уалта:
АутІаква йырзызгапІ усальам.

Сажвагы тшарпасузтын гІапныла —
ЙапшахарагІатІ ауц апатыргІан:
Абыгъквa тшдыркъакъьаргІатІ упныла,
Сара скыт, йапшу АлыргІан!

САН ЛУАРАД

Амара йашитІ хъвынчІвыла
ЙларкІкІашІаркІкІу нур-мурад,
Хъыла йгІвычапІ хІара хІчІвыла...
Сара сан йылхІвитІ уарад!

ХІа лашарахъгІакІ хІызгІайын
РахІа йгвыгъапшдзаз шгІахІнат,
ХІышвква шатІы тшхІызнахІвайын... —
Сара сан йылхІвитІ уарад!

АбызхІвара, агъычкІвачра,
Амц, агвымха, акъазауат
ЙыгІбитІ джъахІанамла рквачра!.. —
Сара сан йылхІвитІ уарад!

ЙкъагІнтІ аціла, йгвыргъытІ абна,
Архъа йачпитІ агъайрат,
Анасып йарышвпІитІ абла... —
Сара сан йылхІвитІ уарад!

Гвыгъа, гвыргъа, хІвахІв, хІвапсагІва, —
Ей абзираква рпарад! —
ШвгІай ащца — хІва, швгІай асса —
хІва, —
Сара сан йылхІвитІ уарад!

Саргын снейитІ, шва снашвпылитІ,
ШвнаджъасщитІи: «Уа арат!..»
Швгвыргъахъв адуней ннакІылитІ!.. —
Сара сан йылхІвитІ уарад!

ХІымшгын шдуха рыціа-рыціа,
АпссгІачІвкъахвквагын шгІанад...
Гарата хІдунейгын лрыцісуа —
Сара сан йылхІвитІ уарад!

САРА ССАТАНЕЙ

ЙгІакъагІитІ сара ссатаней —
ЙарчвитІ сара схақвгъи дѣхвфгІвыла,
ЙагІвычатІ йыртІлаз асатей,
ЙаргвыргъатІ ба бгІвылакІ, са сгІвылакІ!

ЙгІакъагІатІ сара ссатаней —
ЙгІашыхатІ са скыт АлбыргІангъи:
Йдута, йазычпата къвльей
ЙгъзымбасызтІ йздырын-йзгІангъи!

ЙгІакъагІатІ сара ссатаней —
ЙарыпшдзатІ са скІвар шкІвокІвасышта,
ЙарытбгІатІ, йаркъахвтІ са сдуней,
С-Абазаштагъи йахъснарцІатІ: Хъышта!

ЙгІакъагІатІ сара ссатаней —
ЙагатІ сара сгвыгъа сапхъала,
ЙахІватІ: «Ба бгвы йтугъи базней,
БымгІвайс бара бхІгІара бызхъалуда!»

СЫЙАЧІВА

СыйачІва, суызпшуамца
ЙсыквуыршатІ уахъа,
Сгвы йтацІухъигІатІ амца,
Амца гІатаужьтІ схъа,

ЙсыквухтІ сара сычва,
Стынчраквагъи удзатІ,
СгъагІвзахым адзычва,
Снурква уган уцатІ...

АшыачІва кІаукІауа
Спахъ йгІагылтІ абар:
«Сара сакІвма йбмауа,
ЙгІабдыргІа зхабар?!».

Ей сара с-Марамыз,
БгвыргъьачІвата снахв, —
Бынасып хъарамызтІ,
ЙаргванызтІ ба бшахв!..»

УдупІ уара, уцырцыритІ,
АйачІваквa рахІ,
Ушабауа йтыртыритІ
АмызшІагІварахІ!..

Йхвыщу, йгІапынсыху
ЙаъамызтІ адкІыс —
ПшдзапІ, йцрипІ са сыхъаз
Сынасып йакІыз!

Са сазпшитІ... ЙгІайуаштІ
СыйачІва сыззпшуаз, —
Унурхъыжжгъи йайгІайуаштІ
ХІнурква йазакІхаз!

СБЗАЗАРА СТАХЪЫПІ

Сбзазара стахъыпІ са хІгІата,
Сымш ахъа сымгвыргІвауа,
Аурам сзынйауагъи угІата
Сара сывгъа рымхІвауа.

Ргвы сымхвында сани саби —
Сара сгІалзырхІваз, сзагІаз,
ЙгІаламханда ахъви асаби
Ажвабзита йгІасдыргІаз!

Агвла йыгвларагы збата —
Дута йсзытакІында сгвы,
Йсзыбахуата йсыму цІбата —
Сачвымшванда абаргвы!

Сыквнамганда амгІварайша, —
Ай, абзазара гьмайрам!
Сымш, йсрыкъакъла ахІврайша —
Ауидъа амара гьмарам!

Сбзазара стахъыпІ са пшдзата —
СчІвырхъа йсчпаз сачвымшвауа,
СызцгІвычІвгІвысу сраргвандзата,
Лахъвахъвала йгІасымпшуа!

ИСЫЗГІАЙЛАУА АГВЫМТЫНЧРАКВА

ЙамагІну зымдыруа, слахъаквылдза,
СцитІ сара зджъакІквата, сгвы тшарбцІтІ,
КъарушІакІ йахІвазтІхІва:

«Йбылца, йбылца!..» —

Йатахъым хъазыракІ сызгІацІситІ.

ЙгІацІалитІ саргы йстахъымкІва сыла:
СыквцІхызшва йлашару адуней...
Агвыгъахъара агІвазшкІвокІва сыла
ХІыгвлачва сырзышІтитІ: «ЕйргІа, ей!..»

ХІыгвлачвагы анхарамш нардаста
Тынчта зны хъвлапныкІ йананйара —
Ргвы йтадзамкІва, гвападза, сгІархътаста
ЙыртахъхушзапІ сыхъыз ахІвара:

«Абаратква дбзасун хІа хІ-Марамыз,
ДхІыцгвыргъауа йхІыцылчпун гІвара!..
Уыста йлкІын ауысква рпны ймайрамыз —
ХІгІата йлбун ауысахвыцква ргІвра!..»

ДхІылціхті ужвы. Ауаса лажва хІылапІ! —
Ацілаква йгІакъагІаз рапш йхІыці.
ЛхъвыцражвпІагы АлбыргІанбната хІылапІ,
Лажва хІымамызтын — щарда хІчвыдзпІ...»

Абараъа — сгІалырхІазшва ачва —
ТшгІаздырхитІ. СапшитІ сдуней йхътіу...
Ах, са скыт, йабоу, йабоу уа йуачву —
Сажваквa йырбзазаращату?!

Йаргы — йсымма ауепш ажва?! ЙабагІай!
ЙгІасрыкІапгІвацитІ сара сымгІва ахъа...
О са скыт, йсчвпхъомкІын убзибагІа!
Сыбызшвапшдза, йсрычпа са счІвырхъа!

ЛЫМХІАРЫГІВ

ЙцатІ йырбжъапссгІан агІвхъышвчІвыцакІ —
ЙгъызгІабжъымціхті алымхІарыгІв.
Йабауазарын: бначвыціакІ
Йазцауазшва! Ужвы — йгвыгІвмыгІвпІ,

ИахъитІ, йыдшвалыйтІ аныла,
АпхынцІыгІвагъраква кшитІ,
Псейспа йгІасхитІ абарыла...
Саргъи сгыла ауи сапшитІ.

Снапы гъбжьалуам, ахъышв гъсзытІуам!
Ах, ушпасчара, са схвыц?!
Сыгвла дгІайын — хІчІвахтІ хІжвыртІжвыртІуа.
ЙхІымхІвауайа: кІапхыншыц

Москва йлызгІаргтІ лащи лтади
ЖвидтуманкІла, кремдишинпІ...
АсатинкІ лцІыхъва дтадзитІ
Лаща йпачкІвын! ДасатинпІ,

Иаргъи дйахІбапІ ауи сквшыкІла, —
АзгІва йгІайуашгъи дахъвхатІ!
Арса — йкІылджыгІауа дзыршыкІла
ЙакъвкъъамыгІванда!... ЙхІахъвхатІ!..

Абазаргъи дыъан сыгвла —
Щарда лзыбатІ абазар;
ДгІалшІашван йлыщтаз лыквлакІ, —
ХІайда, йхІва «къащанхабар»!..

ДцахтІ ауыгъи, амшгъи лыццатІ.
Зынла йхъвлатІ. Зынлагъи йшахтІ...
Иацы йбжьапсегІаз ахъышвчІвыща
СлымхІарыгІв сгвы йгІаташвахтІ.

Снейызтын — йабоу! Суратта
ЙакІынгІвалтІ ачІвыцагІвзы,
Иацы йсыгІвыргаз уарадта
ЙыдзтІ йсзымкІуата схъазы!..

ЛымхІарыгІвшва ауи гъызбахуам —
Суыса акІвызшва сапшитІ,
СдзамгІва апынгѣи сыладз гъбахуам,
СамаркІитІ акви апши!..

Йшылтахъымыз, лгвгѣи йштамыз
Уара луыса уашІлыршныс, —
Йшдатшадзаз йлхІвуз Марамыз,
Адуней ахъгІара аныс!

Ауаса — йгІайтІ ауепш азхъвыцра,
Квата, пшата йлызгІаншатІ...
Суыса, суыса, йрыдз ухвыцра —
Уара хІажвацкъа угІахъшатІ!

БЗИ ЙЫЗБИТІ

Бзи йызбитІ ари адуней,
Бзи йызбитІ арт аугІаква!
АгІапынхъгІа, угІайла, ей,
Аквахъапщ, угІаква, угІаква!

УгІалахІвапсастІ, атІама,
УгІалагвыргъастІ, ей ачІва!
Сгвы апшдзара швтахъума — ма!
Сгъшвзайгъдзушым закІгѣи уахъчІва!

УахъчІва са йстахъышІ — зымгІва
ЙкъагІарныс, йпшдзахарныс,
Йрымамызларныс гвыргІва,
НасыпдукІ йгІанаркІкарныс!

УахъчІвахІнур! ХІуачІвы уазней,
ХІуачІващтагѣи йыркІкІа хІгвква!..
Бзи йызбитІ ари адуней,
Бзи йызбитІ арт аугІаква!

САН, СБЫМЩТИЙЫН...

I

Адуней йгъаркIым агвашква —
Йъаутахъдзугъи уаста уца,
Уынха, угвыгъа, йрытбгIа умашква,
УамагIщан, йыргыл уца,

ЙгIау нбжъагIвчва — йгвалу пчагIвчва,
ГIарщ уызхъалуазтынгъи — ухъал!
УырчвымрыхIан аджъагIвагIвчва,
ЙунапIыцIуымщтын ухъсал!...* —

ЙгIасгвынгIвитI ауатква, сымма, —
БкIыкIах са хIалъальта йсчватI,
Ба бышсзыхъгIу гвгIвара сымма —
Арат снурква бгвы йгIатчватI!..

Са йгъстахъымызтI бара сбкъвыцIныс,
БкIыкIах са хIалъальта йсчватI,
Хъара саъата сбызхъвыцIныс,
Быгра-быцра зымбарныс...

Мма, йхIвастI бара — йшбзийыз
Анартыхв анацIрашвуз...
Атизакъква анацIхIхъийуаз...
АтурыхчкIвынквагъи анбхIвуз...

Агвлатацагъи дхIызгIайта
Дгвыргъагвыргъауа данчIваз...
МышкIгъи шхIымамыз «хIахIайта»...
ХIытшгIва апны зымгIва шдатшаз!...

Хъ с а л — сурат.

Бара «бышка», бара «бкІаса»
 Ддухапхъадза — йылхъазхитІ.
 Абан: апсахъвасагъаса
 Дыцаагылата дгвыргІвитІ.

ЛыгІвзачваква рашва лыхъитІ,
 Акъалала йпшитІ лгвы,
 ДатшахъвыщракІгъи дарыхъвитІ,
 ДашІашвитІ ауысбаргвы!..

ЙгІалырбах бщашІа ймайрамыз,
 ЙгІалыргІах ба бгвы амакъым!..
 Мма, мма, ба б-Марамыз
 БытшгІва дтшгІвыцІра гылтахъым!

«ЙгъгІасгвынгІвуам сара, санхъвыцра,
 Зкыт кІазрышвуа ргвы амасхІаб!..
 Ауди йгъаламма тшырхвыцра? —
 Абарасагъи хІазцІгІапІ.

АхчакІ ахъаз, багІвчакІ ахъаз —
 Йутийырныс арат зымгІва:
 Уымшква йрашваз, уымшква йрчІахъваз,
 Усабигара, усабимгІва?!» —

Арса сбжы гІазгІахитІ сдийын,
 Схъвыщраквагъи згахитІ гвла!..
 Сан, сбымщтийын! сан, сбымщтийын —
 Старашваква сыргІала!

АНУР ЙГІАЙЫЗ

Ей анурчкІвын йгІасшІахъвмарыз,
Ей ахъгІачкІвын йгІасасыз,
Сара сымш ахъа зыргъарыз,
Сара сыпшдзара гІазырцІсыз!

Уа уабагІай, уа угІазшада,
УгІазырпшыда сара спны?
Сара сгвы гІацІызхъийыз пшата
ЙгІауызрыгда схақв гІапны?

Амара акІвма? МомкІва мзума?
МомкІва ШыйачІвума?.. ЙхІвастІ!
«ЙбзымчхІахуа сджъауап базпшума? —
АхІван снурчкІвын гІакІазкІазтІ. —

Йыгъмарам сара сгІазщтийыз,
Сара сгІауызщтыз гъымзым,
ГІвычІвгІвыснурта сгІацІызхъийыз, —
Баргъи йдыр, сахща, — йгъсасым!

АугІаква рнур йбыршыхаз,
Бзира ззыбхата йбыркІказ,
Згвы ъзагІвата йбыршыцхыз,
Збжы хІвапсагІвата йбыргаз —

РытшгІва гвапата сгІахъыцІын —
Абзи апны йгъауам уахъшва! —
РгІвычІвгІвысгвыргъара сгІахъыцІын
Нурта сбызгІакІкІнтІ уахъчІва!»

АГВЛАТАЖВ ДГІАСЕЙБЖЬИТІ

Агвлатажв дгІасейбжьитІ
СгІалырчІван лпахь:
«Бара ужвыгъи бцІейдзбщитІ,
БымгІва бщититІ хъбахь!

Йыгъбырпшуам ба была
Йыгъбырхъвыщуам бхъа,
ПстхІвамаджьанкІгъи была
БажвыльйтІ бапхъа!

Бапхъа йщтІу буачІвыта
Йыгънабчпуми мгІва,
Анасып бачІвыта
Йыгъбымами гвыргІва!

ЙцитІи, йцитІи бысквшква —
ЙыгІайхуашымщтІи зны,
ЙрыщыргитІи буысква,
ЙрыщыргитІи бгвы!

АхІвсса гвжважвитІ тахІа,
Рынасыпква рчпитІ.
Бара — агара бштахІа!..
Хвабыж сгвы акъвбырпитІ...

БымгІва базсакъ, бымгІва,
ЙгІалжва ба бмызшІа!
Быршы байхщчва, бымхІвква —
Йанбзымбахуа датша!

Быъазтын уыжв бшыгъу,
Йбылбымхуазтын бхІаль —

РахІа йгвымху шпшыхъу
Йбыцызлушгъи, спхІа!

БымгІа зымгІа штгвынхуштІ,
Бымара бажвуаштІ...
ТшбырчкІвынуазтын — бчкІвынхуштІ,
Тшбражвуазтын — бажвуаштІ...»

ЙласхІврызйа — квла йнейхъаз,
ЙлынбжъагІвыз санду?!
ДныхІвазтІ — сара йсейгъыыз,
Згвы сабита йхътІу!

ЙгІалылыхыз лгвы амца
Лажваква шесыргІа:
РыщкІлахІгІаква скІуамца
ЙштшыжвсцІа! Бзила! ШвпссгІа!

САРА САЖВА

Швабыжта йстахъыпІта йжвбанда
Сара сажва пшдзахарныс!
Хийажвата ймчхъанда, йжвпІанда,
Мцы йнамхІвында гІвычІвгІвыс!

Ан йлыцылында йнейта
Лгвы анакъвпуа, йанылхъазу,
Йлыдгылында йхъгІу дунейта,
Йараухында лгвала йхъсу!

Асабихвыцгъи йызцата —
ЙнатакІкІанда йгара ахъа!

АгІвы йзальнда гІвзадзата
Йанатипуа йпшдзу чІвырхъа!

Йшвата, йгвлашвхата, йгІацата
ЙгІатымхъанда зджъарагъи!
Йрайшу, йцІабыргу ахцата
Йрыцгвжважванда зымгІвагъи!

СА БАРГВЫТА СГЪЗЫГІВУАМ

Са баргвыта сгъзыгІвуам —
Сымш йгІаталыз сапшпІ!
Са йрымхІвасгъи гъсзыхІвум —
АугІа йрхІвазла хІпхъапштІ!

Сани саби ражва
Ажваква йрахІбапІ!
Сгвала йшІугъи, угвжважва, —
ЖванасыпкІ убапІ!

ЙсархІвитІ са: «Бхъа рджъата —
Йыртшхъва — бмагІщан! — агвып!
Ауи бымбан джъата...
Ауи гъмайрам, баргвыпІ...»

ЙсархІвитІ са: «БгІвычІвгІвысха!
Ауи — бымш йауалпІ.*
Анур йцкъу багІвызаха —
БхІгІара йпшдзугъи бхъалпІ..»

ЙсархІвуагъи рызнацта
Сымш ахъа йІакІкІтІ,
Сбзазарагъи йацта
Сгвыгъауа сарцитІ!

САРЫПХЪАГІВ ЙЫЗЦАУАТА

ГвыгъашкІвокІва упщыла,
НасыпшкІвокІва уыц, —
Сгвы уырпхитІ убжыла,
Сгвакъвпра урыхитІ: уыдз!

Сымш уцтнитІ цкъата,
Цкъата угІаквпхитІ сыцІх,
Спхыз йчвгъаз агъата
ЙгъасхІвхуам: уыла сыцІх!

ЙнасуырбитІ са схІгІара —
Йаргваным ахьпчІва,
Ухъвыцрапшдзаква рхъгІара
Гьсчвудзум: ауахъ бчІва!..

О сарыпхъагІв, — сыгІвза,
Зажваква срымжъуш,
Уынчвахата йсыгІвга
Сымыгъра сзынйуш,

СыштхІваквгагъи рылас,
СымгІваквгагъи рау, —
Схъвыцпраквгагъи йрылазтІ
Уымара кІаукІау!

Суапшымызтынгъи бжыла,
Датшазтынгъи сгвгъи —
ХІа хІ-Баракъкъапщыла
ЙбрыбыруаштІ спшагъи!

СЫЛА ЙГІАЦИАЛЫН...

Мышгъи ншуштІ, йыншуштІ сахІатгъи —
Датахъума ауи шахІатгъи?! —
Йанзымбахуаш зымгІва йхапІу,
ЙанзымгІахуаш зымгІва йгвапу.

ИчІвыуаш дчІвыуаштІ, сыркІвабахуаштІ,
Амашатшвагъи старцІахуаштІ,
Даргъи — дасу йпныла дцахуаштІ,
ТІакІв анцІра — сырхъаштылдзахуаштІ!..

Саргъи сщтІазлуштІ йсхъазыта,
АкІвтІухъв ацкІысгъи сласыта,
Арса схъвыцуаштІ гвгІвара сыма:
«Сара сбзума момкІва спсыма?..»

СазгъьюашзапІ адунейгъи:
«Уа йшуымдыруа «БгІайгъи-бнейгъи»!
Сымшлашараква путшыхын —
Тынчдза учІвахтІи тшцІауыртшыхын!..»

Абараъа йзгІушзапІ бжыкІгъи:
«ШвгІай! ЙгІашвахв баракъкъапщыкІгъи!
Луыса швгІапхъа хІа хІ Марамыз, —
Ауи хІара хІпны дшхъарамыз...»

АпхъагІвчвакѡа, рахІба дрыцѡа,
РчгІвычачкІвынкѡа зымгІва шІыцѡа,
Сырбарныс йгІайын «спныла»,
Суысакѡа сдыргІитІ йгыла...

Сыла йгІацІалын араса!..
Сыла йгІацІалыз сагърасуа
СгІапшвырхъыччачтІ, са сгІагвыргъяхтІ,
Сшахв йгІакІылпшуазгьи сыргвыгъяхтІ!

Ах, йабадзапшдзадзу, хІыгІвза, —
Азаман шварахта йхІыгІвсуа
ЙгІашІаукІныс ура уысбзикІла!..
Сыщажь-сшахв, ауи тшазыкІла!

АКВАШКІВОКІВА АХЪАЗ АШВА

Цырацыра йалачІвѡа
АжвгІванд йгІакІапІлытІ йачІвѡа
АквашкІвокІва, аквамчы!
Дзыла-хъдзыла йгІащтІахъвмаритІ,
ЙгІанарчѡажвитІ абни акІвари,
ЙгІанархыситІ акъамчы!

ЙщтІнахын дута, хІгІата, сакъѡа
Амачвысрагьи баракъѡа —
ЙгІанаркІкІитІ гъагъѡа хІхакв!
ЗакІгьи гыгІвуам, йыгънайгІайуам,
ЗакІгьи гыгвжѡажвум-йыгъхІахІайуам —
МаджъанъасапІ, маджъандагвпІ!

АквашкІвокІвазаджвыкІ хъычитІ,
ДзылгІва-хъылгІвадукІ ахъычитІ,
ЙтанацІитІ атопатар!..

ХІаргъи йгІдыритІ: аква ахъысуаштІ —
ЗигІвазигІва йчврыкъъачврысуаштІ
ХІара хІпсыхІва, хІара хІкІвар!

АГІАПЫН АЙГІАЙУАШТІ

АгІапын айгІайуаштІ, —
Ахъта, тшумыркъван!
АнурхъгІаква гІайуаштІ,
ЙкІлахІдырпсуштІ акъван,

ЙлахІдырцІуштІ ауатра
ХІгвыргъауа хІара, —
Йгъаъам къазауатра,
Йгъаъам гІархІара!

ЙхъалпІ агъаргъацІыжвгъи,
ЙалалхпІ ахІауа!..
УыцІырдахпІ, агъныжвгъи,
УкІалтажв уырхІвхІвауа!

СГІВЫРА ШВГІАЛАЛ

ШвгІалал сара сгІвыра швгІайта,
Ащхъа, архъа, ей акыт!
СгвыгІвбараквагъи шврайгІайта —
СшврыцІыр къахвта: «Снур акІытІ!

ГІвычІвГІвысГвы зырпуш са снурква
Агъынхъшвашва йгъазамрычвтІ!
ЙгІацІсыхтІ агІапынкъаруква,
ЙдыркашвахтІ ауат рпрычв!..»

СГІвыра угІалал, шыцта йгІацІкъяз,
АдзыхъшкІвокІва йгІахІвачваз,
Дзсыта йгІаквхъвмарыз ахІацІкъа,
ХІадгъылхъгІа акІыкІах зчваз!

СГІвыра угІалал, апсгІачІвшкІвокІва, —
Йаргъи ауекІвзапІ уызгІапссгІаз!
Уара уапш саргъи сгъазымпшгІатІ
ЗынзаджвыкІгъи ашытІра йсгІаз!

АПША

Ей апшачкІвын, апхынпша,
СнауызгъытІ сгвы бжата:
ЙхІкъвухра зутахъыйа хІбжа, —
УызгІашыввуа гъынпшата?!

Уырзымрычвхуа тдзы, гвара
ХІара хІпны угІадзата
Узынчвахъалуайа уара
ПшакъьатІамаздзата?!

Хъара уцушызшвакІ йумбан —
ХвитызшвакІ ухъвмарра!
ЙапшІагылтІ-йапшІахтІ абан
Уара ухъалащгъарра

АцІлабыгъкъва! ДупІ ауат
Рымч йпшдзу, йтенгъызу, —
ЙырхъватшышІ укъазауат
Ашитан йгІвызу!..

Йаргъи швпшыстІ: йабоуху пша?!
«Апшауысква» сшрылаз —
Съадзагъъуаз! — ауи шхъваша:
АбгъыжвпІара йшыладз!

АПХІВЫСЧПАЧКІВЫН АУРАМЛА ДЦИТІ

АпхІвыспачкІвын аурамла
дцитІ дгІацапшуа,
ДырпыщкІласуа йхІгІу анышвгІваквa.
АцІладугъи йцІанакІнтІ атдзы абжа, —
Швара араъа швгвы йтадзу швхІваквa!

Момо, швгІващитІ: атдзы ашухъа йгылу
АчкІвынхвыц дгъишшуам ауи, швакъвыцІ!
Ауи йыхъыз гъакІвым нурта йлылу, —
Швара араъа йшшвтахъдзу швазхъвыц!

АхъаздырпшитІ йылчвгІанхаз бжабата
АхІврапшдзаквa — йаталбахында гІван!
Ларгъи днейитІ лыбрачкІвынгъи пата, —
Шваргъи араъа йамуквуш швымхІван!

УАБЫЪУ, СЫМШ?

Уабыъу, сымш? Уабыъу, схъгІара?
Уабыъу? Сгвы уызпшитІ уара.

ПхызгвымхакІ сынкѣвнацатІ йахъаракІ,
ЙгІасыжІванацІатІ апсра...

Угъызбахуам. ХІа хІгъанйум. ЙцІуайа!
Йыншаз гъизыхІвушым заджвгъи.
Шыцшыц уара йсызгІаугхтІ ауайа,
Йыгъцкъам са сыжвгІвандакъ уачІвгъи...

Ауаса — сгвыгъитІ, сгвыгъитІ, сгвыгъитІ!
АхІвыхІвгъи гІакІылачважвитІ схъышв,
АтІамашкІвокІвачкІвынгъи гІагвыргъыитІ!..
Апхызлаццараквагъи, швсхъышвт!

ГВЫГЪАРА

Ууысква шпыѣу, са сгвала?
Ууысква шпыѣу, са схъгІа?
Сгвы уызсраутІ снапІквала —
Са сшузыѣу уацІгІа!

Аж, сузыцкъапІ, сузыцкъапІ —
СгвжважвитІ арса схІварныс!
Снурла уыжвгІванд узыцІскъапІ,
Са спсы йапшу сгІвычІвгІвыс!

Уара уагъь сара дсымма —
Апсабара йархІва!
Сара сымгІва гъласымма
Уа уансыму, сгвыргІва!

Сумбарыгъи, уа ухІваща:
Убзаза! ГвапазтІ уынцІра!..
ХІымгІва йпкъым — хІадагІвача!—
ХІаннарйапІи зджъара!

УАРА УПНЫЛА

СухъгвыргівітІ уара, суыздзышитІ...
Са тшсыргвыжвкІын — уа тшурыдзтІ!
Йчвымгъу ацтанчІви арцыши
СыхІвра апны йпІатІаухтІ шІыщшІыц.

СгврымбыжъчІвыхъ йчІвыу-науыуыз,
Сыладз-сыхъ йнакІашваз —
Йыгъпрымтшыма уымш йуымаз,
Йгъпрымтшыма уыцІх йтшваз?!

Ква гІаншитІи, пша гІаншитІи,
Зны шІапхара, зны чара...
Са снапшитІи, са снапшитІи —
Унур назбушма — хІва зджъара.

УА СУЫЗХЪВЫЦІТІ

Уа суызхъвыцитІ, уа суызхъвыцитІ,
ТшвапІ уарадъа са сдуней,
Сымш йдууызгъи тшархвыцитІ,
ЙыквпІ са сыцІхгъи асатей.

Уа суызхъвыцитІ, уа суызхъвыцитІ,
Гвала гъамахым сымгІващ,
АкъаугІа сызгІамыгІвхъыцІитІ,
ЙгІасхъачІвыунтІ амызгІважъ.

Уа суызхъвыцитІ, уа суызхъвыцитІ,
Сара сгвыгъа, сара сгвыхъ...
Аква йгІайызгъи квыцквыцитІ,
Апша йгІайызгъи сшамрыхъ.

ДЖЪАУАП

Момо, момо, угІващитІ,
Йыгъуызхъшвашвам сгвы!
Уара уыщхъамгІващи
Снурхвыщи, йаквкІы,

БзазаракІла йхІвапситІ,
ЩхъамадзакІла йпшитІ,
АгІапын ахІвапси
АхІахъв агви дыршитІ!..

ЙыгъсымпсахтІ хІа хІгвала,
ЙыгъсымтйытІ хІа хІдин...
ПасачвапІ йгылныс
ХІара хІнур асин!

ЗджьакІы йуархІвыз амци
Ухъвыщри тшдумыржъан —
Друтуа адзи амци
Уыпшдза думырджъан!

САЛЪАМШВЪА

Са йгъсыздырам йсызнийыз,
Абарасагъи сызцаз,
АлгъачІ кІвархъакІ тшацІызхъыйыз
Сара спны зыяла йзгІадцаз,

ЙызгІатахъванчыз квайчІвата
Сара сышта, сара ста,
СыхъвцІа акІуата, спсыхъвда акІуата
Сара йзсыквнахыз щарда,

Сгвы йзымдырдзакІва йзахъысыз,
СымгІва йкъяхвызгъи зчвнарбблыз,
МцаквайчІвала стдзы йзахъысыз,
Схъышв ачІвыцагъи зарпсыз!

Уара упнылагъи снампшыхуа
Сзачвнаршвахыз уара ущІх,
ДатшахаквкІла скІыллшуа-спшыхвуа
Сгвыла псейспа йзуасхІвуа: уыздх!..

Уаргъи усайгвгъитІ: «Йышмайрамыз
ХІнур агІаура... йшдуха, йшымдз...
Ах, Марамыз, ах, Марамыз,
ЦІхъва анбачпуш бара бымц?!».

Йыгъсыздырам, йыгъсыздырам
ЙъасызгІацІшвтыз ари азгІва!..
Амц лхІвата — лгвы гътыртыруам
Арат ажваква назгІвуа...

ЙысызхъацІа, йысызхъацІа —
ЗызаджвыкІгъи угьгІазымжъатІ!
Уара угъсхъаштылуам, ахъацІа,
Уара сынамыс убжъатІ...

ЗакІгъи гъаамзапІ майрата:
Зиы ужвагвапІ, зынгъи утачвыпІ.
ЙгІайхпІ Абзирагъи марата, —
ЧхІара змугъи — йлыкІ* УачІвыпІ.

ЛыкІ — абзазара апны рыцІа хвы змата, рыцІа йхъа-
дата йаъу. «УлыкІ ачІвыца?» — йхІвалун хІабаду.

САЗПШИТІ АЖВАПКЪЫКІ

ЙгІахв, йгъчыдам, гІвычІвгІвысхІаль,
ТшмыгІвхъумцан уара,
Йызмам хІдуней аяны амаль
Йшаъам хъауцІара —

Саргъи йстахъын, йуырдыр,
Тшацсчпун учІвырхъа.
Уара угъгІаквымчІватІ суандыр,
ЙгъачвомщатІ ухъа!

Асабиква уыршІымпшын —
Абар ауат рхъвтар:*
Йшацхъвмаруазымца йайсын —
Йшайсуазымца йацхъвмархтІ!

ХІа хІгъсабихым, йугвныргІвы,
ХІа йхІкъакъхъатІ рызкъыкІ, —
ХІуысква урымгван йаларгІвгІвы...
СазпшитІ ажвапкъыкІ!

ГІВБЖЪЫКІ

АчкІвын

«СнейуаштІ», — бхІвазтІхІва йагвныргІвыта,
БгІамихуата сбжъан —
Са сазпшгІвыта, са сларшгІвыта
Швурамбжъара сбжъан!

Хъ в т а р — ужвыбырг бзазащата йрымуд; йырхІальу,
йырхъвту.

АпхIвыспа

Уара-лага, уара хъага,
Уара-мдырхъапшас!
Уажва йгъамами «нархъага» —
ЙугитI «уынчва» йшишаз!

АчкIвын

Бажва йамапIта — йгIахъпIлахитI!
БчIвата баздыргIвых!
Зны йбымхIваз — уахъа йсбыргIахитI!..
БгIайта хIагвныргIвых!

АпхIвыспа

Уазымшшуата, ла умыршуата
ПхIвыспа дутахъыпI?!
Уытенгъыз йгIашуа квайчIвата —
Шва-абыж дута ухъыпI!

АчкIвын

Ей, Агъвгвараду лахвыцта
БгIахъымшгIан!.. БгIагварцI...
АжвачIыдара бакъвыцIта —
ХIадзхъанкъвыжь агвадз...

АпхIвыспа

ЙкIарымпсазарквын хIкытгIвына
Аун агвадз йхъхIваз —
Уабацахуаз, уара-гIвыма,
Уара-рыцхIа йхъчIваз?!.

Ачкивын

Сара сакІвпІ агвадзгЫи зхыхуаш, —
ИажахІвуштІ скІамбайн!..
Иа сынчвата са сызхътныхуаш,
Швабыжта д-КІамбайан!..

АпхІвыспа

СгІайтІ абар... й-КІамбайаз дызда?
ИакІвзапІ сабаду?..
Игвара уыдпшылузапІ сыста,
ИрысгІазапІ йугвту?!

Ачкивын

Бней, МызшІа, хІнаныкъвагІаныкъвапІ...
Амыз... АцІх... АнцІра...
АхІауацкъадугЫи быхъвапІ,
БгІанаршІыцпІ бара...

АпхІвыспа

СшІыцымкІва — йсурычпа ачІвыйа,
Уара-хъалацгъар?!
Зны-зны... упшыстІ: йзачІвмызчвыйа!..
Рейша — мызчвгъаргъарпІ!..

Ачкивын

Бней, МызшІа... ХІызуысу дгъаъам...
ГІвымчыбжъа цахъатІ!..
АжвачІыдараква йгърагІам —
ТшытракІ надзахъатІ!..

Йнейта сабарга сангардгы —
УсыцтагайтI, ей...
Угайла-угайла... Угарда-угарда,
Йхъгу сара сдуней...

* * *

БжыкIгъи гъахмызтI аурамла.
АцIлабыгъква ашшуан.
Мза гымкIкахуазтI ахIамамла.
Амызгъи гIакIапшуан.

АцIх йгъалам йуыбзагIву,
Згвалапшдзала йхъкIгу...
Ах, абазара йхIвапсагIву,
Анасыш йхъгу!

ХIКЫТ АПССТIАЧИВБЫЖЪКВА

Ауакъвысча — тIыгв-тIыгв-тIыгв! —
ЙгIатнарыхIвачгIитI Бабыгв,
ЙацIгIитI-йаквситI ацIладу —
ЙгIанадыруаштI агвы йту!

АджъанатцIис — чIви-чIви-чIви! —
Йагъбу цIышхищти сынчIви
АцIла йыквчIвапI йашIнарпшуа,
Ахъахвыцгъи танаршуа!

АгъаргъацIыжв — жвитI-жвитI-жвитI! —
Ачвагъварта ахъахъла йшвшвитI:

«Ей, цюлумицті йшвчагъваз —
Абараъа йгІашвчІвагъваз?!.»

АжвцІласычкІвын — цІу-цІу-цІу! —
ЙгІанаргитІ абжы йхвыцдзу, —
Ей, ачІвыйа йгІасуыргІаз,
«Сахща лгІвыджымсакІ» йпсегІаз?!.

АлахІвачкІвын — цІыр-цІыр-цІыр! —
ЙгІанардзатІ гІапынуандыр!
Хыши хыапци гІакІанаргІвгІвитІ,
ЙкъагІауа ацІла ахъахъ йгІахІвитІ!

Ауат йрьщхІвачвитІ: «Ей,ей,
Уабадзапшдзу адуней!..»
Момо, ауи абжы — са йсчІвышІ!..
УахъчІва саргыи — спсегІачІвышІ!

АБГЪЫЧКІВЫНКВА

АбгъычкІвынква, абгъычкІвынква,
ШванбагІанша швара?
Йбзу, йлашару схычкІвынква,
ШвайгІайтІи ашвара!

ШвайгІайтІи ахъта, — йакІвгъгъашуз
Швара швгІазрийыз шван,
АгъабыншкІвокІва акІвзыршуз, —
ЙтрысхтІ, йабоуху, йшван!

Шваргыи йышврыпшдзатІ ацІлагыи,
ЙыжвгІвычатІ, псы ахъашвцІатІ, —
Йаргыи ари ажвгІванд ацІлахъгыи
Бзи шыгъу хъанацІатІ!

Ауи йапшити алаквa,
АлымхIаквa аздыргIвигI, —
Йаргы — тыбгIата, йгIаламкIва! —
Гапынуарад ахIвигI...

Йбзу, йлашару ахычкIвынквa,
Сапшити швыршвшвара, —
АбгыычкIвынквa, абгыычкIвынквa,
Сдуней швыршыцтI швара!

АЛЫМХIАРЫГИВ ШКIВОКИВАЧКIВЫН

ЛымхIарыгIв шкIвокивачкIвынкI сацтан,
ЛымхIарыгIв шкIвокивачкIвынкI сацдан —
Сацкяхвуа, сацхъмаруа йсрыгIвуан,
Йрылсыркъун алымхIарыгIвквa!

ЙылачIвун алагвырчIвымыгъ —
ЙснахIвуазшва: «БгIалалныс бчвымыгъпI. »
ЙрылпсегIуни амыгъхвыцхвыцквa, —
«БгIалалетI, — ахIвузшва, — бымхъвыцкIва!..»

Йшнейуаз — йашIапсегIун агъаба,
Тынчта йхъачIвун ахIврабаба,
ТшцтIнаххуанта быгъьшкIвокивахвыцта —
АлымхIарыгIв гIважъчкIвынквa йрыцта —

ЙпсегIахуан ауи ахIврабажвла —
ЙснахIвуазшва: «Ба сахъаббазла
СбохуашдзбцитI!.. БшерыгIапса-бшерыгIа!..»
Ай, лымхIарыгIв-лымхIарыпсегIа!

СНАШАЧКІВЫН

СнашачкІвын шгІагвыгъа,
СнашачкІвын шгІакъагІа,
Саргъи сшгІанаргвыргъа,
ЙышгІаснат бзибагІа,

ЙышгІаснахІв араса
ЙгІасшІакІкІан мамырта:
«СгІабыршІыхатІ паса —
ЙбкІын-йбкІдзан са скІырта!

СкъагІараква хвыщын,
СхІвапсараква ссаркІван —
Бара бгІайтІ-бсызхъвыцын
ЙгъгІабымрыскІьатІ саргван.

АхІврахІгІаква йгІаскІьузгъи,
Анурбылква йгІапскІьузгъи,
АнышвгІваква сзырпцІуазгъи,
АквтІучвгъаква сзырхвдуазгъи!..

Ей, бымшван хвамышвдза —
Йгъыдзуашым бгІапсара:
СнашачкІвынква чІыхвдза
ЙнакІахвхвахпІ агвара!»

АЦИСЧКІВЫН

АцІисчкІвын, ацІисчкІвын, —
Агвара йхъачІву,
АцІисчкІвын, ацІисчкІвын, —
Акъахвраква зчІву!

АцІсчкІвын, ацІсчкІвын, —
ХъГІадза йхІвачвауа,
АцІсчкІвын, ацІсчкІвын, —
Са сгвы зырпхауа!

АцІсчкІвын, ацІсчкІвын, —
Уабаъаз уара?..
АцІсчкІвынгъи йснахІвитІ:
«Сцан ашвагара!»

АКВАЧКІВЫН

АквачкІвын, аквачкІвын,
УгІаквитІи уара!
УгІаквачын, угІаквачын,
УгІайгвитІи хІпынра!

ЙхІурьжвитІи хъГІата
Уквадзы-уцхадзы,
ХІгІащтІухитІи хІГІата
Йацы адкІыс хІацы!

ХІа хІчІвыла йуздышыз,
ХІа хІадгъыл уызпхаз,
ЙкІартІофыз, йджышыз, —
АуагІвква йырпххаз

Уара йГІахъуырчІвалхитІ,
ЙрутхитІ рпсы,
АуагІврагъи йаухІвитІ:
«АхъыртІгвымха, упсы!»

Хіурамлагъи йыгІвитІ
ЙшкІвокІву уа удзыр!..
ХІазхІвахІвитІ-хІазныхІвитІ
Йпшдзу уа ухайыр!

АМЫГЪЧКІВЫНИ САРИ ХІАЙЧВАЖВАРА

АмыгъчкІвын, уабадза-
Чвгъатагъи-чвгъадзу?!
Уьшшкарагъи абаца?
УгвыжвкІитІи ушайдзу!

Уа йучвшвитІ асычкІвын,
АдзысчкІвын учвшвитІ,
Упахъ йчІву ахІвысчкІвын
ЙырхІауа йгІапшитІ!..

Ауаса узчвгъайа? СнахІвитІ:
ЙсахІв. Уара суцІгІитІ.»
АмыгъчкІвынги йснахІвитІ —
Абараса згІитІ:

«Сымгылырквын сыкъта,
Сымгъымызтын швабыж —
Сыгърымфума йсыхъта
АхІврахвыцкѳа рапш!»

СЛАГВЫРЧІВЫМЫГЪ

Йаквым гъаквсцІум сышта —
Йзымбаз схІварныс счвымыгъцІ!..
ЙкъагІатІ шкІвокІвасышта
Сара слагвырчІвымыгъ!..

АкІварпшдза йтагылапІ, —
Йалыргу мхІарата...
Ауи йамбас зыла —
Йшвымадзу чхІарата!..

Уара уакІвма йснатІаз,
Апсабара йснатыз, —
Апшдзара йгІанадыз,
Апшкара йгІазшІнатыз?

ЙуыхъызцІада араса:
ЛагвырчІвымыгъ зхІвата —
Угвапара дагърасуа
Адуней аззхІвхІвата?!

Сара йуыхъсцІитІ пшдзата
Арса: лагвшахвхъгІара!..
ГІапын-гІапындзата
ХІашІашван, слашара!

ЙАЧІВАХВЫЦКІ

ЙачІвахвыцкІ-йачІвахвыцдзакІ
Абыхъвду йгІахъпшылтІ,
ЙачІвахвыцкІ-йачІвахвыцдзакІ
Сара спец йгІашылтІ.

ЙачІвахвыцкІ-йачІвахвыцдзакІ
Арса ахІватІ йгІакІкІан:
«ЙбыстуаштІ са насыпдудздзакІ,
СыгІвза, бымгвыргІван!»

НАСЫП ЗМУ

Поэма

1

«АгІапынгъи гІайтІ! — хІва хІшгвыргъуз —
ЙгъигІайын-йгъицахтІ!
Май акъахвраквала хІшгвыгъуз —
Апхыншуараквагъи гІадзахтІ!

ЙагІвЫсума уыси пхІвыси?!
УацІагыл щажы — унагІвгІагІв:
ЙацІажь-йацІыхх ажви ахІвыси,
Йалцá ахшпщырхІацахІвцахІв!

ХвырчвхІва-сырчвхІва умацІауыта —
Йырча йгІаушІапшуа утгІачва!
Йумчпан ууыс йацІхва-йауыта,
ЙгвымхахапІ уымхІван учва!..

ЙгІаупхъадзушызтын — йгъмачІым
Уыста лыхъвда йхъу апхІвыс;
Ддзахы атажв, алыгажв, ачкІвын —
Уыси пхІвыси йгърымам гІвыс!

Щыхрума — дабоу, швгІалыпхъастІ!
Ныхрума — дабыъу, швпшыстІ!
Хъыхърума — бгІадза, бгІахІзылпхастІ!
Гвыхърума — хъгІадза бгІахІхъыстІ!..

ДгъпхІвысгІвацам ауи, йыжвдыритІ,
Ахъыз лымапІ рахІа йхІгІу,
ЗымгІва рыхъазгъи дтыртыритІ,
ЗымгІва йрзыхътІпІ лнур йхъгІу.

Ан! — йызгивиті са хІарыфдула
Аун лыхъыз, аун луал.
(Суысахвыщгы, убжъы йхътІула
Аун уылквнагата уал!)

Мальянкъгы фигІымбаргы
РахІа йшиху датшагы —
Йышуымбахра схІвитІ хабаргы
ЙылшІыршыта АН уаргы!

ЛнапІы зхъымсыз ацІла гькЪагІум,
ЛнапІы йланамцІаз гьгІайуам,
Лылапш йацІам гьнадзум агІа,
ДызквымныхІвазгы гьауам!

Лашва йылапссгІитІя хІгара,
Лажва хІыквнацІитІи мгІва,
НцІрата йхІыму йхІыщІи лжІкІара,
ХІымш йгьагхуми лгвыргІва...» —

2

Арса схъвыцуан — пхынщыбжъанта
АцІлажъора апны хІанчІваз
ХІани сари. (Арифма йбжъанта
Араъа йсчвгылтІ, — йауышІ, йынчвазтІ!)

Нчвата арифма уымбарыквын —
Зынгы йгьгІайуашым упны!..
Йбжъанта-гы сзырхІваз жвгІарыквын — —
Швкъахвра йалахІуштІ зкъны!

ХІа хІлахвыц! Аун ласпаркІван,
Ашраквагы адыргІвацан —

Уацыхъвангы йгыГамскІузтІ хІаргван
Арса хІанчІваквуз! Йбжъан!

«Швара йшвымапІ гІвычІвгІвысквакІ,
Сара сгыналаццуам, йшвхІва,
Йаргы, йжвбума, швара швпхІвыскапІ,
Сара схъацІахвыцпІ! ЗымгІва

ХІа йгІахІхъвмархпІ Сабыр дангІайхра,
ХІъадзачІваз хІнагІвгІагІвхпІ агІвыджь!..» —
Арса ахІвазшва ачвымла-айха
ЙгІацІпшквун зынгы гІваз ахърыч...

БзазарапІ ауыгы! АуекІвпІта, —
ХІани сари тынчта хІшчІваз
ХІгвашвхвыц тшгІанарыцІсын дагвта
ДгІагваранажътІ змахъа шІчІваз

Агвлатажв. ХІаргы хІгІагІвыцІкъъатІ.
«БгІай, Гвагвыра, бгІай, — лхІватІ хІан. —
Арса мачІкІгы тшгІанаркъв хІыдзхъа...
Алахвыцгы бачвымшван...

Бмахъа шпыъу?» «Анчва, йшгвымхам,
Гвагва йшІалхІвижътара йтынчпІ, —
ЛхІватІ Гвагвыра. — Гвагва дгвымчІван
ЙгІанылцІынгы!..» «Йлыхъвдан псынч...»

Псынч зхъвдамызда хІа хІагІан?!
ХъацІауысгы хІыхъвда йхъан...
ЙыгъхІымбатІ хІара бзибагІа,
Айсра абырцкІал хІбжъархъан...

Ай, абзазарагы ауырапІ...
Йыгъмайрам анхарагы!

ТшызрыгІапсаз — йымгІва мцырапІ,
Йахъызцаз — дгъауам зынгы...»

3

Чвгъара гІанымцІуа ахъазхъгІата.
Арса гІасалхІвитІ агвлатажв:
«БаздыргІвы йсхІвауа быргІата:
Бара йгъбымам, бзи, квлатІашв,

Бпахъла йщгІапІ йббушгы йбгІушгы,
Бдзыхъгы йгъамыргастІ абжы,
ДупІ абазара бзынйушгы —
Бгылларквын бара щажы.

Ауаса — йбасхІвуашгы бгвынкІылта —
ТшбымрыгІапсалан зынгы.
ЙрымапІ азджъакІ бастадкІылта
Ргвы йтадрыхъынхІвуа даргы:

Бзита убазара утахъызтын —
Ауандырхъанта уацІал!
Анхара апны угвы хъгІызтын —
Ууыс уырхъйатІ, йухатІ ууал!..

Щарда рбгъатІитІ, щарда рхъбыжвитІ
Уысла — йхІвысу, ажвала — йжву!
Баргы ауат рдзгъвартІква быжвитІ,
БажытІ ражва йакъвыжвжву!..

Ужвы — бгІаздыргІвы, бзи, арыла,
ЙбасхІвуаш — тынчта бгвы йтакІы...
ЙгъамбатІ ари сара сыла —
ЙагІатІ ари сара сгвы:

Анчва йдуу йпны йгІатыцІын
ГІвмальянкъчва хІызгІакІнылтІ.
Рыцта шІыцын, ражва шІыцын, —
Бара бпны, са спны йнашылтІ,

Йайкъангъашуа, йажвалыхуа,
Йъатахъу апны йкъвауа,
Апшдзара йнакъвыз гІацтІырхуа,
Агвымхара надыркъвуа,

Йкъахв-цІарата ражва-хІвапсква,
Аджв йхІвузтын — аджв ддзыргІвуа,
АжвабжакІ ахІа рымхІвақкІва
Азаджв азаджв дигвынгІвуа,

АлапшыкІгъи рымчауата,
ЙрымамжІва алыхалацІа —
ЙшгІайуазымцара — цІыхквтата —
ГІвыхІвсса-гІвахщчва рпны йангІадза —

ЙгІаъанквынхатІ. Йырчпауайа?
Анасып зыртуада ужвы?
АцІабырг йызлазцауайа?
ЙгІаразхІвуада ажва-пкъы?

Йыгъу жвбума: пщльакъвымкІ рыман —
АхщакІ апщльакъвымкІгъи лфатІ
ДщтІалын дывхтІ. «Йсчпаз аурыма?» —
Ани-ари — хІва тшгъынкъвлымцатІ.

ЙгІвыджъхуз ахща дгъымчвтІ цІыхквтадза:
ПщамгІакІ рыман йцІылщытІ.
«ХІуысква шгІадзауа хІхъаквтадза —
Сшпачвуаш?! — лхІван лычва лщытІ. —

АшвыргІва гыґахъскІгушым сычва!
ЗымґІвагы йрапхъапІ ауыс!» —
Арса лхІватІ, шандаг йа нычва
Лгвыр йапыщІылдан йалрыстІ...

Йырчпауайа анчва йґащтичва —
Анасыш зыртуада ужвы?
АнасыпшаґІв йгвы йґатичвуа
Арса йхІвитІ: «УцІры, ушвшвы —

Йгыуызґаршыхарым ачыда!..
ХІаспІта хІуысгы арса йхІчпапІ:
ШаґІанцІакІ — знапква ґачыта —
АмґІа цІызщыз йылквнахІыргапІ...»

АхІвачІвґІвы дазхъвыщІ-дазхъвыцын —
Тынчдза йґІайхІватІ ахІвачІвґІвы:
«Йгыаурым, сыґІвза. ХІгыымґІвахъыцІрым
Саргы йуасхІвуа уаздзыргІвы:

Ани — лара лхъа лзырбзасуштІ:
Лнапква йґарыцІнагитІ ахы.
Ари — дрыцхІапІ, лымш лырзасуштІ,
Ари — йгылауашым лахы...»

Анасыпгы рган йазсакъуа
ЙлыкІварцІатІ йызфаз лыакъвым,
Даргы рымґІва йыквылхтІ йахъуа,
ЙмыґІвхъымцІуата йъархъвым...

АуекІвпІ, сычкІвын, ауґІа рхІвамта
Йзалагылуггы агвбырг:

«Йуымхауатагъи йуызшанда —
ИацІсрын йарайара утшбыг!..»

4

ДцахтІ атажв йылхІван йылхІвушыз.
Тынчта йхІхъадзыргІвитІ ачІва.
«ХІы, агІвайхщчвагъи йрызхъушыз
Насып згІадимырг анчва?!!»

«Йа бара бтыдзрачкІвын багІватІ!
ХІварпІ ауат, бзи, бжъагахІварпІ!..
Ба насып бтахъханта — бахІватІ,
Даргъи йбзагІдырдзатІ абар!..»

«ЛокІума щта йлхІваз Гвагвыра?»
«ЛокІи датши бара йдырх —
Бымш йазалху абаргвыра
ЙабырчакъуаштІ ба буандыр:

Бара бамгІа бара йцІбщыхуаштІ,
Бара йбсыхуаштІ ба бкІвымжвы,
Бара бтдзычкІвын бара йбщыххуаштІ,
БызгІвагъи йазбохуаштІ хъвшвы...

АгІвычІвгІвысква уалкІ-уалкІ рыма
ЙгІаквылитІ ари адуней.
Датшазаджвы йылбыркІрыма
Бара бгвыр, бара бкъасей?!

Са бгІасцІгІузтынгъи — сыззылпхаз
Дабар: амгІаква цІызщыз,
ЙмагІщауата зуыс ззыхаз —
Йзрылашараз амш йчвщыз!

БылмайлахІан — згвы мцхІауата,
Зымгва ахІа йзмамкІва уыс,
Зчварта йылащцхыз майрата
АгІщагІвпхІвыспа, агІщагІвпхІвыс!..

Абар бымгІва злащаквгылу,
Абар бнурква зымгІва злу:
Анхара акІвпІ насып зпщылу,
АнхагІв лакІвпІ насып зму.»

...Луыс гІалзыпшгІахуан хІа хІангы:
КвчІискІ аквгІутара йталгун...
Ашуара йгІалцІхуан АлбыргІангы.
УандырацІагъызбжыкІгъи гун.

АПСТХІВАЧКІВЫН

АпстхІвачкІвын, уабацауа?
АпстхІвачкІвын, угІашІас!
Угвыргъяуа уабадзцауа,
Ей уара-хъапшас?!

АжвгІвандчІыхвгъи уалгІвыруа
УблыгъитІ унабган!
Уа йнауыщталитІ алгІваква —
Урыуазшва унарбан!

ЙгІархъапІлан агвараква,
ЙгІацырпІлан ахъыб —
ЙуыцІашвшвитІ ацІараква,
Йуыцхъвмарра ртахъыпІ!

Уара упсегІитІ уашІамсуата,
УхъарахитІ уара!..

Са снапшитІ сгвы йамсуата
Ухъаранагара!

ЙздыритІ квабзикІ уацІата
УшгІайхуаш хІара хІпны,
Нур-лашара ууацІата
ЙшуыцгІаугуаш гІапны!

ЗАКІЫТА ЙСТАХЪЫПІТА!..

ЗакІыта йстахъыпІта,
ЗакІыта йстахъыпІта —
Тшарыдзхныс агъны!..
Апхара гІазшІыститІ:
«Ари ахъта такъыпта —
УгІагвыргъях хІа хІпны!

ЙгІаргвыргъях-йгІархъыччах
Йуызпшыз ашІапхара,
Йуызпшыз ахІврашІа!
АдзыгІвгьи уазнейта
ЙгІархвитх ахъыгъгъара, —
Йатыпх ущашІа!

УгІакІкІа-угІаласхата
АхвачкІвын ухъалта —
АхвачкІвын гІапшыхв!
Ачарасыжвгьи
ЙгІакІыта акІалта —
Йазаушт адзыгІврыхв!..»

ЗакІыта йстахъыпІта
Снарыквпшыныс араса
Сышнейуа сара:

АчырчкІвынква адта
Акъазгъра квасквасуа
Йышталуа хІврахІвра!..

Айансакъ ахъпшылуа
Асысхвыщгъи хъвмаруа
ЙшнагІвгІагІвуа хІдзатшпы!
АтшшІысхвыщгъи трысуа,
АтшшІысхвыщгъи кІваруа
Йзбарныс хІхващащІы!..

ЗакІыта йстахъышІта —
Анурпщдзаква айгІайта
Йсасныс хІара хІлны!
Агвыгъара йацта
Агвыргъъара гІайта
ЙгІахІнатныс гІапны!

ЙЫЗДЫРИТІ...

ЙыздыритІ ушсызхъвыщуа,
Снурдъа уымш шбаргву:
Угвыгъагъи штшархвъщуа,
Уылахъгъи шакву;

ЙхІвапсаз гІапынцІлата
Спныла угвы шгІарху,
Угвы адІгІвагъи цІолата
Снурква шкъачІваху;

Сарадъа дуней шуымам,
Сарадъа йшуымам мгІва,
УыцІх амзагъи уа йшуымзам,
УшалымцІуа ствыргІва;

Сшырылу уара упхызква
Срылымцїуа зынгы,
Уыщажь абыжьхысква
Йшырылгїауа сбыжьгы...

Йздыритї, зымгїва здыритї, —
Уаргы, сгвы абжы угїапї,
Сбыгъьквaгы тыртыритї,
Спшаквагы къаутгїапї.

Йшпасчпара, сгвы йагївзаз,
Упныла йгьсаухуам щта,
Агїамтапшдза йагївсыз
Йацагатї шарда.

Пшакї гїатасын уышщїа —
Уышшдза дучвагатї,
Дгьаъахым уа уышшдза...
Агїамтагы цатї.

АСШЫЦ САПШУАТА

Асы шкївокївапї сынчївагы!
Йгїакїахъмаритї цкьата...
Сара дсыгївзапї сынчвагы,
Сахчитї ауи йгьата...

Ей са скытчкївын — с-Албыргїан,
Угїасымпшын хъвахъвата,
Адунейгы саумыргїан
Сыгївза лацкїыс сцїхъвата!

Сара йсытшгївапї уара угвшаш,
Уара уажва йтїатїу...

(Сгвала шцкьу уицІа йшауаш
Са сызпхІу Къвач ТІатІу!)

Са йсызхъвыцуа агІвцкьагьи, —
СапсахапІ ухъвыцра,
Сымш апны йгъстахъым саргьи
Сгвыгъапшдзаква укъвыцІра...

ШкІвокІвасышта йгІахънагІвитІ
ЩхъамгІвагьи сатейгьи,
РыцІарыцІа йтыбгІахитІ —
ШкІвокІвахитІ хІдунейгьи.

«АТШПСАХЫГІВ»

«АперестройкІа — тшпсахрапІ,
Агласностгьи — аргамралІ,
АгІвба йгІарныцІуа — сакърапІ,
ХІрызхъвыщыргьи — тамамрапІ!..

Уаргьи тшпсах угІаншата!
Атшпсахра — йгъахъазуашхІвам!..
ЙгІасыт уа ухъвы агІвшата —
ЙгІасумткІвагьи йгъауашым!

ЙгІасыт учІвгІван гІалыхта,
Ауи сара сазыбжапІ!..
Саргьи йнасахвпІ алыхвта —
Саргьи мца сазыпшгІапІ!..

АперестройкІа салапІ,
Агласност сащтапІ дута!..
Уара — хычІмычІта ухъпсалапІ,
Уара — уцІакІыпІ жвындута!..» —

Араса йхІватІ ПсахтІытІа,
ИхъамшкІвокІва дгІахътІ

йгІайшвихын —

ИацайыркшатІ ласыта!

«ТшспсахтІ! — йхІватІ. —

Суымшвйыхын!..»

Иаргъи дымгІвайстІ аурамла

Ахъамацаркша йшвыта... —

ДшузыгІамкІхра аргамла,

ДшузыгІапкІхра ушвшвыта!

СЫГІВЗА

Дшыъу швасхІвуаштІ сыгІвзакІгъи —

ИшвасхІврагъи стахъдзапІ!..

Улышхъа, йлахІв — дъанызлакІгъи

Дблыбылуа дгІадзапІ!

«СыгІвзахъгІа, сбтахъума? — лхІвапІ. —

ИсахІв, — лхІвапІ, — бгвыргІва!..

Бара бгвы акъвнарпума, — лхІвапІ, —

Изымдзаххуа бгвыр гІва?..

МомкІва была йгІацІалма —

ИхъпІлазшва бтшыгІвра-гвадз?..

МомкІва бгвыпшдза хІацІалма

Агвакъвпраквa ршвокъвадз?

ТшгІачпума арыбата

АгвгІапххылра-къвым?!

Саргъи сыхш шарыпата

Ауи азинаткъвым!..

Ба байгIай агвлххылрагы —
Йабмыржъан ба бгвы!
Бгвы йхъгIачву йнаххылыргы —
Йшамбцахуашла бквы!..

Бней бапхъала бзыпшуата,
Йбзыбауа бдуней,
Апшдзара баздзышуата,
Бгвыла бхIгIата бней!..»

Арса лхIвапI дгIасщычылпIта —
ЛымгIвала слырхIвхIвапI,
Дгвыргъауа дгIасыщылпIта —
Сашваква слырхIвапI!

АХЪАКВА

ИачІвахвыцкі	3	Уабыѳу, сымш?	27
Абазашта йазцауата	7	Гвыгъара	28
Сара скыт АлбыргІан	8	Уара упныла	29
Сан луарад	8	Уа суызхъвыцитІ	29
Сара ссатаней	10	Джъауап	30
СыйачІва	10	Сальамшвъа	30
Сбзазара стахъыні	11	СазпшитІ ажвапкъыкі	32
ЙсызгІайлауа		ГІвбжъыкі	32
агвымтынчраква	12	ХІкыт	
ЛымхІарыгІв	13	апсегІачІвбыжъква	35
Бзи йызбитІ	15	АбгъычкІвынква	36
Сан, сбымщтийын	16	АлымхІарыгІв	
Анур йгІайыз	18	шкІвокІвачкІвын	37
Агвлатажв		СнашачкІвын	38
дгІасейбжъитІ	19	АцІисчкІвын	38
Сара сажва	20	АквачкІвын	39
Са баргвыта		АмыгъчкІвыни сари	
сгъзыгІвуам	21	хІайчважвара	40
СарыпхъагІв		СлагвырчІвымыгъ	40
йызцауата	22	ЙачІвахвыцкі	41
Сыла йгІацІалын	23	Насып зму (п о э м а)	42
АквашкІвокІва ахъаз		АпстхІвачкІвын	49
ашва	24	ЗакІыта йстахъыпта!	50
АгІапын айгІайуаштІ	25	ЙыздыритІ	51
СгІвыра швгІалал	25	Асшыц сапшуата	52
Апша	26	«АтшпсахыгІв»	53
АпхІвыспачкІвын		СыгІвза	54
аурамла дцитІ	27		

Марамыз Мухарбиевна Джужуева

Песня о белом дожде

СТИХИ И ПОЭМЫ

На абазинском языке

Редактор М. С. Такушинова

Художник М. Р. Хахандуков

Художественный редактор М. М. Папшурова

Технический редактор Н. С. Прыткова

Корректор Ф. Р. Шовгенова

ИБ № 2639

Сдано в набор 01.10.90.

Подписано в печать 24.01.91.

Формат 70x84¹/₃₂. Бумага тип. № 2.

Гарнитура «Новогазетная». Печать высокая

Усл. печ. л. 1,9. Усл. кр.-отт. 2,2.

Уч. изд. л. 2. Тираж 1000 экз.

Заказ № 5282. Цена 20 коп.

Ставропольское книжное издательство,

Карачаево-Черкесское отделение

357100, Черкесск, пл. Кирова, 23, Дом печати.

Карачаево-Черкесское

полиграфобъединение,

357100, Черкесск, Первомайская, 47.

Klanl. 20 .

